This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

Digitized by Google

46

Digitized by Google

90 Cts

NE,

L.

Digitized by Google

Digitized by Google

DE
DOOD VAN TURENNE,
HISTORISCH HELDENSPEL.

Naar het Fransch, van

J. N. BOUILLY.

Zedelyk Schouwtooneel, 8ste Deel, 4de Stuk.

TE *AMSTERDAM*, BY
DE WED. J. DÓLL.
In de Kalverstraat. 1800.

Digitized by Google

By dit vierde Stukje word geen plaat gegeven.

Digitized by Google

DE
DOOD VAN TURENNE,

HISTORISCH HELDENSPEL.

Naar het Fransch, van

J. N. BOUILLY.

Digitized by Google

PERSOONEN.

TURENNE, *generaal-veldmaarschalk van de Fransche legers; 62 jaaren oud, maar nog vol vuur.*

ST. HILAIRE, *lieutenant-generaal van de artillery, en boezemvrind van Turenne; oud 60 jaaren.*

ST. HILAIRE, DE ZOON, *commandant van de ruiterij; 25 jaaren oud.*

VAUBRUN, DELORGE, } *hoofd-officieren.*

FRANCOEUR, *mynwerker by het regiment van Turenne; 60 jaaren oud; woelyk en stoutmoedig.*

SANS-CHAGRIN, *grenadier-sergeant in het zelfde regiment; 40 jaar oud; zagtaartig en eenvouwdig.*

EUGENIUS, *jong grenadier by het regiment van Turenne; oud 20 jaaren; vol van liefde en oorlogszucht.*

MOEDER MICHEL, *zoetelaarster; 50 jaaren oud; praatzuchtig en ruw, doch goedhartig.*

GABRIELLE, *haare dochter, minnares van Eugenius.*

OFFICIEREN *van het leger en den staf van Turenne.*

TWEE SOLDAATEN.

TWEE BEDIENDEN *te voet, en* TWEE PAGES *van Turenne.*

EEN OFFICIER *van het Keizerlyk leger.*

TWEE MAGISTRAATSPERSOONEN *van Frankfort.*

HET FRANSCHE LEGER.

HET KEIZERLYK LEGER.

BOEREN EN BOERINNEN.

Het tooneel is by het dorp Saspach, op den oever van den Rhyn, op Zaturdag 27 July, in den jaare 1675.

DE

Digitized by Google

DE DOOD VAN TURENNE,

HISTORISCH HELDENSPEL.

EERSTE BEDRYF.

Het tooneel verbeeldt ter rechterzyde een gehucht; ter linkerzyde het begin van een digt bosch, by het welke men de eerſte Franſche legertenten beſpeurt. Het eerſte huis ter rechterzyde, als het aanzienlykſte, is het hoofdkwartier; twee ſchildwachten van het regiment van Turenne bezetten de deur. By hen ſtaat het vaandel; wat meer naar den achtergrond maakt een piquet infantery de wacht voor den generaal uit. Op den voorgrond ter linkerzyde ſtaat een zoetelaarstent, waarin tafels, banken, vaten, &c. &c.

EERSTE TOONEEL.

GABRIELLE *is bezig met in de tent het een en ander in orde te brengen. Zy ſchynt onrustig, ziet verſcheide maalen op den achtergrond van het tooneel uit, toont zich ongeduldig, en gaat weder aan haar werk.*

Hy komt nog niet... Nooit kon hy echter een gunſtiger oogenblik vinden; dewyl myne moeder om voorraad

Digitized by Google

te kopen is uitgegaan... Maar die mannen, die mannen! zy kunnen ook nimmer iets gisſen... Het is nu gedaan; ik moet een beſluit nemen hem niet meer zo te beminnen. (*Zy ziet weder naar hem uit.*) Hy had my zo zeker beloofd my den ring te brengen, waarop hy ons beider naamen heeft laten ſnyden... (*Zy leunt onachtzaam tegen eene tafel.*) Ja nu, ik zie wel dat ik dezen ochtend weder alleen zal moeten doorbrengen.

TWEEDE TOONEEL.

GABRIELLE, EUGENIUS *nadert zagt en beluistert haar.*

GABRIELLE.

Zou ik het aan vergetelheid moeten toeſchryven, of aan onverſchilligheid?.. Onverſchilligheid!.. Ach, neen! ik ben immers overtuigd dat hy my bemint: hy heeft het my zo dikwyls herhaald... en hy liegt nooit.. Men moet echter niet al te goed op die heertjes wezen... Ik zal hem voor zyn lang wegblyven ſtraffen. Ja, ik zal hem bekyven, ik zal knorren, ik zal met hem krakelen... en wat zal het einde van dit alles zyn?.. Dat ik hem omhels en vergiffenis ſchenk.

EUGENIUS, *haar omhelzende.*

Wel gezegd!

GABRIELLE *ſtaat verwonderd, treedt te rug, houdt zich misnoegd en wil heen gaan. Na eenige gaſte gebaarden, wederhoudt en bevredigt hy haar;*

zy

zy zyn verzoend. Eugenius werpt zich aan de voeten van Gabrielle, en steekt haar een silveren ring aan den vinger.

DERDE TOONEEL.

DE VORIGEN; MOEDER MICHEL *komt met een vaatje brandewyn op den rug op het tooneel en overvult hen. Verwarring der gelieven.*

MOEDER MICHEL.

Ha! zo betrapt men u, onbeschaamd ding! En gy, groote deugniet! vertrek terstond.

GABRIELLE.

Maar lieve moeder!

MOEDER MICHEL.

Zwyg, zwyg, zeg ik u!.. Te duiden dat een man voor u kniele!

EUGENIUS.

Moeder Michel! ik zweer u het, is in alle eeren deugd.

MOEDER MICHEL.

Wat noemt gy in alle eer en deugd?.. Hoe! zou ik myne dochter geven aan een' soldaat die niets bezit...

EUGENIUS.

Dan jeugd en moed!

MOEDER MICHEL.

Die geen post hoegenaamd in het leger bekleedt!

EUGENIUS, *met een grootsch gevoel.*

Ik ben grenadier!

MOEDER MICHEL.

Het is wat te zeggen!.. Gabrielle moet ten minſten een' kwartiermeester, of een' ſergeant van 't magazyn hebben.

GABRIELLE.

Myn vader was maar gering ſoldaat, toen hy met u trouwde, moeder!

MOEDER MICHEL.

Dat is zo; maar hy kwam gewond uit een' veldſlag die hem tot eer ſtrekte.

EUGENIUS.

Ik dien onder den grooten Turenne; dat de gelegenheid zich ſlechts aanbiede, en gy zult zien... Indien ik het bezit van Gabrielle door eene ſchoone daad moet verdienen, zo zal zy de myne zyn; dat zweer ik by myn' generaal en dezen kusch. (*Hy omhelst Gabrielle, moeder Michel maakt zich driftig, ſcheidt hen, zendt Eugenius weg en doet haare dochter in de tent te rug keren.*

VIERDE TOONEEL.

DE VORIGEN, FRANCOEUR, SANS-CHAGRIN, *verſcheiden ſoldaaten, die zich by partyen in de tent plaatſen.*

SANS-CHAGRIN.

Wel, moedertje! hoe zo driftig, en dat al zo vroeg?

MOEDER MICHEL.

Het is niet zonder reden, neen, waarachtig! het is niet zonder reden!

FRAN-

Digitized by Google

FRANCOEUR.

Omdat Eugenius uwe dochter liefkoost, en zy elkander beminnen? By duizend bomben! daar over moet gy u zo niet in 't harnas jaagen; neen dat moet gy niet. Hebt gy ook niet bemint, he?.. Welnu, ieder zyn beurt is niet te veel... Kom aan, kom aan, geef ons maar eenige verfrisfing.

MOEDER MICHEL.

Zeer gaarne... (*Tegen de overige foldaaten.*) En gy, vrolyke gasten!... Ook een mondje vol, niet waar?

EERSTE SOLDAAT.

Gy weet wel, moederlief! dat ik u nooit iets weigerde.

MOEDER MICHEL.

Hoeveel?

EERSTE SOLDAAT.

Een halfje. (*Zy geeft hem een glas brandewyn, het welk hy terftond betaalt. Gabrielle geeft de foldaaten die in de tent zitten hetzelfde.*)

FRANCOEUR.

En my dan? Vergeet gy my?

MOEDER MICHEL.

Wel neen, jongelief! voor hoeveel dan?

FRANCOEUR.

Zo als gewoonlyk: hoe kunt gy dat nog vragen! (*Na den brandewyn, dien moeder Michel hem reikt, geproefd te hebben.*) Dat brandewyntje is nog al zo flecht niet.

Digitized by Google

MOEDER MICHEL, *tegen den tweeden soldaat.*

En gy, myn kind?

TWEEDE SOLDAAT.

Ik dank u, moeder! ik heb géen geld.

MOEDER MICHEL, *met levendigheid.*

Ei, drink maar, en betaal my als gy kunt.

FRANCOEUR.

Gy zyt toch een best wyf! ... Kom hier, ik moet u een kusch geven. (*Hy tracht haar eenige maaien.*)

MOEDER MICHEL.

Nu, nu, houd op! het is genoeg ... dat lykt 'er naar, niet waar? het is of ik een meisje van naauwlyks twintig jaar ware.

FRANCOEUR.

Ei wat! by duizend bomben! ik weet wel dat gy de vyf kruisjes al achter den rug heb: welnu, ik ben ook niet van die streek, dat is gelyk; zie, ik ... (*Hy wil haar weder omhelzen.*)

MOEDER MICHEL, *hem met een volgeschonken glas tegenhoudende.*

Kom, kom, schei uit; wees éens in uw leeven verstandig.

FRANCOEUR, *het glaasje aannemende.*

Stil, zonder beven, ziet gy?

EERSTE SOLDAAT.

Zeg eens, moeder! hebt gy niet wat brood voor ons?

MOEDER MICHEL.

Myn Hemel! neen; ik had dezen morgen goed rond lopen: 'er was nergens brood te vinden.

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE SOLDAAT.

In drie dagen hebben wy maar eenmaal uitdeling van levensmiddelen gehad, en ik begin ..

EERSTE SOLDAAT.

Hoe is het toch mogelyk, dat Turenne, die zoveel krediet heeft, die zo wel alles vooruit weet te berekenen, zyn leger gebrek aan het nodige laat lyden?

SANS-CHAGRIN.

Daaraan heeft hy geen schuld, kameraads!

FRANCOEUR.

Neen, by myne ziel, hy heeft 'er geen schuld aan!

TWEEDE SOLDAAT.

Dat is alles goed en wel; maar wie dan?

EERSTE SOLDAAT.

Ik voor my kan het niet länger uithouden.

FRANCOEUR, *norsch.*

Foei, zwyg!

TWEEDE SOLDAAT.

Zeg wat gy wilt; maar geen brood, geen soldaaten.

SANS-CHAGRIN.

En dit is de taal van een' Franschman!

FRANCOEUR, *met drift.*

By weêr en wind, zo ik my niet wederhield!..

MOEDER MICHEL.

Nu, nu; maak u zo boos niet.

SANS-CHAGRIN, *tegen Francoeur, vooraan op het tooneel.*

Bedaar, oude spitsbroeder! bedaar.

FRAN-

Digitized by Google

FRANCOEUR.

Ja, ik kan geen groote mannen horen lasteren. Zy zyn zo zeldzaam.

SANS-CHAGRIN.

Wat zal men zeggen, broeder! Deugd en verdienſten maakten door alle tyden heen de jaloersheid gaande. Turenne nogthans moest hierin eene uitzondering zyn. Waar toch zag men immer zulke uitſtekende verdienſten met zo veel beſcheidenheid en eenvouwdigheid gepaard?

FRANCOEUR.

Hy is veel te beſcheiden; ja, by myne ziel! dat is hy. Ik zelf heb het hem gezegd; en ik aarzel geen oogenblik om hem te zeggen het geen ik denk.

SANS CHAGRIN.

Wat maakt u zo vrymoedig?

FRANCOEUR.

Twintig wonden die ik onder zyne vaanen ontfing... Spreekt men in zyn byzyn van de overwinningen door hem behaald, het is altoos: (*Turenne naarbootſende.*) Wy overwonnen, — wy overwonnen... Verhaalt hy de weinige batailles, waarin het geluk hem niet begunſtigde dan is het: — Ik verloor. — Ik verloor... Als men hem dit hoort verhalen, zou men zeggen dat hy alleen ſchuld aan het ongeluk heeft, en dat hy geen voordeel behaalde, dan met hulp van anderen.

SANS-CHAGRIN.

En echter is Frankryk zynen roem, zyne nieuwe over-

Digitized by Google

overwinningen aan hem verschuldigd... Welk generaal betrad ooit schitterender loopbaan? O! Hoe schoon is het te stryden onder zulk een' bevelhebber!

FRANCOEUR.

Wie toch herinnert zich niet zyne altoos zekere aanvallen, zyne aftogten, die geen enkelen droppel bloeds kostten? en hy eindigde altoos met voordeel op den vyand te behalen.

SANS-CHAGRIN.

En dat gedenkwaardig beleg van Duinkerken, waarin wy de Spanjaarden zo kostelyk versloegen? Herinnert gy het u?

FRANCOEUR.

Of ik het my herinner! By duizend bomben! ik wierd op de hoogste duin tot corporaal gemaakt.

SANS-CHAGRIN.

En die moeilyke veldtogt van het voorleden jaar, waarin wy door ziekte en vermoeijenis, als ter neder gedrukt wierden. Wat deed Turenne in die treurige oogenblikken niet! hoe zorgde hy!

FRANCOEUR.

My dunkt, ik zie hem nog, hoe hy in onze tenten kwam, om ons hulp en troost te brengen. (*Aangedaan.*) Ja, broeder! 't is zoet te lyden, wanneer de hand eens weldoeners onze wonden verzagt. (*Hy veegt een' traan uit zyne oogen.*)

SANS-CHAGRIN.

Op de gezondheid van den dapperen Turenne!

Digitized by Google

EERSTE SOLDAAT.

Van den overwinnaar van Oostenryk!

TWEEDE SOLDAAT.

Van den vrind der soldaaten!

FRANCOEUR, *zyne vrolykheid hernemende.*

Van den vredemaker van Europa want, by duizend bomben! het is de overwinning, die ons de vrede moet hergeven.

SANS-CHAGRIN.

Gy hebt gelyk.

COUPLETTEN.

SANS-CHAGRIN.

Na 't einde eens stryds is 't rusten zoet,
En aan 't hart verkwikking baren.
Men zal den hemel op zien klaren,
Als de onweersvlaag heeft uitgewoed.
Komt, vrinden! laat ons steeds door kryg naar glorie streven:
Het is de weg die tot de vrede ons leidt.
O Franschen! u is de eer bereid
De vrede aan de aarde weêr te geven.

Voor hem, die als verwinnaar keert,
Is telkens nieuw genot beschoren;
't Is in zyn afzyn all' herboren,
En zyn geluk gestaag vermeerd.
Komt, vrinden! enz.

De held, verwelkomd aan zyn' disch
Door eenen kring van gulle vrinden,
Zal zyne vrouw verjeugdigd vinden,
Indien zyn wyn verouderd is.
Komt, vrinden! enz.

VTF.

Digitized by Google

VYFDE TOONEEL.

DE VORIGEN; EEN OFFICIER, *uit het huis ter rechterzyde komende.*

DE OFFICIER.

De generaal! (*De soldaaten van de wacht stellen zich in 't geweer, men roert den trom; de overige soldaaten blyven met ongedekte hoofden staan.*)

ZESDE TOONEEL.

DE VORIGEN, TURENNE, ST. HILAIRE DE VADER en ZOON, VAUBRUN, DELORGE, *staf officieren. Turenne wyst de eerbewyzingen met beschеidenheid af.*

TURENNE, *tegen de hoofd-officieren die hem verzellen.*

Ja, myneheeren! ja, ieder oogenblik myns levens behoort u. Vreest dus nooit my te hinderen; laat dit eens voor altoos genoeg zyn... (*Hy geeft een teken; alle de soldaaten verwyderen zich, behalven Francoeur en Sans-Chagrin die in een hoek van de tent blyven staan.*) Ik zelf heb de ligging der vyanden zorgvuldig bespied. Ziet, hier de juiste schets. (*Hy ontrolt een plan, het welk hy aan de hoofd-officieren uitlegt, die hem omringen en met de grootste oplettendheid aanhoren.*) Montecuculi, van alle zyden door ons ingesloten, legt het 'er op toe om op Saspach af-

aftetrekken; reeds trekt de ruitery aan den voet van den berg te ſamen: wy moeten vooral zorgen dat hy 'er zyne gantſche magt niet verzamele. Zyn rechtervleugel, zo als gy ziet, is niet te beſpringen; maar anders is het met den linker gelegen: de holle weg in die engte leidt 'er heenen, en het is langs dezen weg dat ik van voornemen ben hem in de flank te vallen. Zyne ſoldaaten zyn door hunne geforceerde marſchen, afgemat; en dit digte bosch. (*Ter linkerzyde van het tooneel wyzende.*) kan ons dienſtig zyn om hem te verraſſen. Ik onderwerp dit myn voornemen aan uwe aanmerkingen. Beſchouwt het voor het overige naauwkeurig; vergeet vooral dat ik uw bevelhebber ben, en behandel my als uwen ſpitsbroeder, die uw oordeel inroept.

ST. HILAIRE, DE VADER.

Wat my aangaat, prins! ik juigch uw beſluit toe. Het plan tot den aanval is zeker ſtout; maar ik geloof ook dat het zal gelukken.

VAUBRUN.

Ook dit is myn gevoelen.

DELORGE, *en de overige officieren.*

Wy denken allen zo.

TURENNE.

Nu dan, myneheeren! de aanval zy beſlischt. Zy die wy gaan beſtryden zyn dappere en in den oorlog vergryſde mannen, die door een' der grootſte generaals van onze eeuw aangevoerd worden; dit is niet te ont-

ken-

kennen: de slag zal verschriklyk zyn; dat ieder dus zich op zyn' post vervoege, en zich gereed houde om op het eerste sein te marcheren. Gy, graaf Delorge! breng myne orders aan het groote artilleryperk; u, marquis van Vaubrun! betrouw ik het bevel over de achterhoede. Wat my betreft, ik zal dezen dag besteden met alles zelf te onderzoeken en, voor deze groote onderneming alles in gereedheid te brengen. Vertrekt... St. Hilaire zal my met zyn' zoon verzellen. (*Delorge, Vaubrun en de overige officieren gaan uitéén en vertrekken.*)

ZEVENDE TOONEEL.

TURENNE, ST. HILAIRE DE VADER *en* ZOON *het plan vóór op het tooneel nog beschouwende;* RANCOEUR *en* SANS-CHAGRIN, *in de tent.*

FRANCOEUR, *tegen Sans-Chagrin.*

Het oogenblik is gunstig: ik ga hem spreken.

SANS-CHAGRIN, *hem wederhoudende.*

Gy zult hem misschien vertoornen.

FRANCOEUR.

Ó Neen! By duizend bomben! hy zal zien dat het hieruit voortkomt. (*Hy wyst op zyn hart.*) Generaal!

TURENNE.

Treedt nader, kinderen! treedt nader... Wat wilt gy van my?

Digitized by Google

SANS-CHAGRIN.

Generaal! zouden wy u een oogenblik alleen mogen ſpreken?

TURENNE, *op beiden de St. Hilaires wyzende.*

Het is zo goed of ik alleen ware: myne vrinden! ſpreekt zonder ſchroom.

FRANCOEUR.

Wy komen u berichten dat men in het leger tegen u mort.

TURENNE.

Tegen my, zegt gy?

FRANCOEUR.

Ja, by duizend bomben! tegen u.

SANS-CHAGRIN.

Men weet niet waaraan men het gebrek aan levensmiddelen moet toeſchryven; ondervragen wy de leveranciers, dan is het antwoord dat de magazynen ledig zyn.

TURENNE, *met eene bedwongen ſmart.*

Ik weet het, kinderen! ik weet het.

FRANCOEUR.

Reeds ontbreekt in verſcheiden kwartieren het brood; men ſchreeuwt tegen u, generaal! en men zweert... Maar dit zyn waarlyk uwe oude ſoldaaten niet; wy weten wel dat wanneer wy lyden gy nog oneindig meer lydt; het zyn onze jonge ſpitsbroeders, die u zo goed niet kennen als wy; die zich inbeelden dat gy oorzaak zyt van den hongersnood die ons dreigt.

TU-

Digitized by Google

TURENNE.

Zy bedriegen zich, myne vrinden!

FRANCOEUR.

By duizend bomben! dit zeggen wy hen ook; maar zy horen naar geen reden.

SANS-CHAGRIN.

Het is tyd, myn prins! deze gevaarlyke onlusten te stillen. Wy verwachtten wel dat zy uw vaderlyk hart zouden verscheuren; maar wy aarselden niet om 'er u van te onderrichten. Te wel verzekerd zynde dat gy in ons gedrag slechts den yver en de genegenheid van uwe oude dienaaren zoudt herkennen.

TURENNE.

Keert te rug, kinderen! naar uw kwartier; tracht de geenen die omtrent my dwalen tot betere gedachten te brengen; zeg hen dat zy gerust kunnen zyn, en dat geen van hen uit gebrek aan het nodige zal vergaan, al moest ik hen met myn bloed voeden.

SANS-CHAGRIN.

ó! Wy weten wel wie dit alles veroorzaakt: het is ons niet onbekend dat alle de hovelingen, nydig op uwen roem en uwe overwinningen, uw leger willen doen lyden.

FRANCOEUR.

Zy zouden u gaarne de liefde van uwe oude soldaaten doen verliezen; maar het zal hen niet gelukken, neen, generaal! by duizend bomben en kanonen! het zal hen niet gelukken.

Digitized by Google

SANS-CHAGRIN.

Indien het zyn moet, zullen wy van gebrek en honger vergaan; maar ſtervende zullen wy u nog zegenen; en de naam van Turenne zal het laatſte woord zyn van onze ſtervende lippen.

TURENNE, *zeer hevig bewogen.*

Gaat, kinderen! gaat... (*Hy bedekt zyn aangezicht met zyne handen, en vervalt in diep gepeins.*)

AGTSTE TOONEEL.

TURENNE, ST. HILAIRE, DE VADER *en* ZOON.

ST. HILAIRE, DE VADER.

Louvois! trouwlooze Louvois! dit, dit is uw werk!.. Gy, Turenne! hebt reeds te lang onder dien ſtaatsman geleden: men moet zyn gedrag ten eerſten ontmaskeren.

ST. HILAIRE, DE ZOON.

Ja, ontmasker dien onrechtvaardigen man: dat zyne nalatigheid bekend worde; toon het gevaar waaraan hy het gantſche leger blooſtelt; en gy zult u over hem wreken!..

TURENNE, *éénsſlags uit zyne mymering bekomende.*

Ik naar de verlokkingen der wraak luisteren!.. Neen, nimmer! Dikwyls had ik daartoe de gelegenheid, zonder dat ik my 'er van bediende; en op myne jaaren verandert men zyne beginſels niet. Hoe ouder men wordt, hoe meer men zich voor misſlagen moet wachten, uit vrees

van

van geen tyd te zullen hebben om die te herſtellen: Louvois is myn vyand; maar zyn yver en verdienſten hebben meer dan ééns Frankryk gered. Hy is yverzuchtig omtrent my, en zoekt my te dwarsbomen; maar ik vergeef het hem, omdat hy nuttig is aan myn vaderland.

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, EEN OFFICIER, TWEE MAGISTRAATSPERSOONEN *van de ſtad Frankfort.*

DE OFFICIER.

Prins! twee magiſtraatsperſoonen van de ſtad Frankfort vragen gehoor.

TURENNE.

Geleid hen hier.

EEN MAGISTRAATS-PERSOON.

De inwoners van de ſtad Frankfort, wier tolken wy zyn, onderricht zynde, vorst! dat uw leger over hun gebied moet trekken, hebben ons tot u gezonden, ten einde u voor te ſtellen, u dezen dag nog honderd duizend kroonen aan te bieden, zo gy kunt beſluiten van dit uw voornemen af te zien.

ST. HILAIRE, DE VADER, *ſtil tegen Turenne.*

Nooit kwam een aanbod beter van pas.

ST. HILAIRE, DE ZOON.

Het is de Hemel die ons dit zendt, om het leed, het welk ons dreigt, te ontkomen. Neem aan, generaal! en aarſel niet.

Digitized by Google

TURENNE, *tegen de beide St. Hilaires.*

Het is niet genoeg te doen het geen ons voordelig is; neen, maar men moet ook doen het geen rechtvaardig is... (*Tegen de Magistraatspersoonen.*) Het was myn plan niet om over uw grondgebied te trekken: ik kan dus van uw aanbod geen gebruik maken. Keert tot de geenen die u tot my gezonden hebben, en zegt hen dat ik hunne haardsteden wel zal doen eerbiedigen. (*Zy vertrekken met den officier.*)

TIENDE TOONEEL.

TURENNE, ST. HILAIRE, DE VADER *en* ZOON.

ST. HILAIRE, DE VADER.

Turenne! ik bewonder zo veel grootheid van ziel; maar hoe te voorzien in de dringende behoeften van het leger?

TURENNE.

'Er blyft my nog eene toevlugt over: het is de laatste, wel is waar, maar ik hoop dat ze niet vruchteloos zal zyn. (*Tegen St. Hilaire, den zoon.*) Ga, verzamel op 't oogenblik al myn zilverwerk; dat niets, tot het geringste toe, gespaard worde; pak het alles in en wacht myne orders af, om het naar de plants zyner bestemming te brengen. Ga. (*St. Hilaire, de zoon gaat in het hoofdkwartier.*)

ST. HILAIRE, DE VADER.

Hoe! gy wilt u zelven beroven..?

TU-

Digitized by Google

TURENNE.

Ik heb deze sieraaden, door de weelde uitgevonden, niet nodig; maken zy ons gelukkiger?.. Ach! dat myn leger aan niets gebrek lyde, en ik zal ook geen gebrek lyden.... Men nadert ons; geen enkel woord, St. Hilaire! van het geen hier voorgevallen is.

ELFDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VAUBRUN, DELORGE.

VAUBRUN.

Generaal! wy hebben het bosch doorzocht; de vyand maakt bewegingen om hetzelve te omsingelen; het is voor ons van groot belang, dat wy, om hem den ingang te verhinderen, een' post uitzetten die onze flank dekt.

TURENNE.

Die post zal zeer gewigtig worden, en ik zal wel doen met denzelven aan de dappere grenadiers van myn regiment toe te vertrouwen. Vaubrun! beveel hen terstond derwaarts op te breken. Zeg hen dat ik hen zelf daar zal komen zien en dat ik my op hunne dapperheid verlaat. (*Vaubrun verzamelt de grenadiers, terwyl Turenne en St. Hilaire naar het hoofdkwartier te rug keren, Eugenius staat mede in het gelid. Affcheid van Eugenius en Gabrielle. Turenne komt op zyn bruin paard gezeten uit het hoofdkwartier, met zyn' neger te paard, zyne knechten en den gantschen staf. Turenne laat de grenadiers naar het bosch trekken, waarop hy zelf naar den kant van het gehucht vertrekt.*)

Einde des eerften bedryfs.

Digitized by Google

TWEEDE BEDRYF.

Het tooneel verbeeldt een digt bosch. Ter linkerzyde, aan het derde ſcherm, is eene beek, waarin een waterval nederſtort door middel van eene rots, die verwulfsgewyze gebogen is. Op den vóórgrond een dikke tronk van een' boom, by een klein heuveltje, waar langs een weg naar het digſte gedeelte van het bosch leidt.

EERSTE TOONEEL.

EUGENIUS, SANS-CHAGRIN, GRENADIERS.

Verſcheiden patrouilles gaan over het tooneel, onderzoekende naauwkeurig alle de wegen, naby de beek. Sans-Chagrin, aan het hoofd van eene dezer patrouilles, plaatst Eugenius op de rots als ſchildwacht, hy nadert vervolgens met zyn volk tot op den vóórgrond, en doet het volgend commando:

SANS-CHAGRIN.

Halt!... 't Geweer by den... voet!.. 't Geweer in den arm!.. (*De ſoldaaten leunen op hunne geweeren, eenige nemen een' teug en vegen hun aangezicht af.*)

TWEE-

Digitized by Google

TWEEDE TOONEEL.

DE VORIGEN, TURENNE, ST. HILAIRE, DE VADER, FRANCOEUR, *het gevolg van Turenne.*

Zodra Turenne verschynt nemen alle de soldaaten het geweer op den schouder,

TURENNE.

Welnu, kinderen! wat doet gy?

SANS-CHAGRIN.

Wy verkwikken te gelyk ons hart en onze maag, generaal! Wy drinken uw welzyn.

TURENN.

Myne vrinden! hebt gy alle de wegen opgenomen die aan de andere zyde van gintsche beek liggen?... (*Hy wyst naar den kant van de beek.*)

SANS-CHAGRIN.

Ja, generaal!

TURENNE.

En wat hebt gy vernomen?

SANS-CHAGRIN.

Veele bewegingen naar de zyde van Saspach; verscheiden patrouilles die over deze beek in het bosch trachten te dringen. (*Hy wyst op Eugenius.*) Ik heb dezen schildwacht uitgezet om hen naauwkeurig in het oog te houden.

FRANCOEUR.

Zy zouden ons gaarne willen overrompelen, die honden!

Digitized by Google

den! by duizend millioenen duivels! indien wy op hen konden aanvallen!..

TURENNE.

Wy moeten terstond onze magt aldaar verdubbelen, om hen den doortogt te beletten. (*Tegen Sans-Chagrin.*) Keer naar de hoofdwacht die op de hoogten by het einde van het bosch geplaatst is, en beveel hen de striktste waakzaamheid aan; en gy... (*Tegen Francoeur.*) oude spitsbroeder! gy naar het leger en zeg den graaf Delorge dat hy een detachement van driehonderd man doe dantrukken. (*Francoeur, Sans-Chagrin en de overige soldaaten verrekken langs verscheiden wegen.*)

DERDE TOONEEL.

TURENNE, ST. HILAIRE, DE VADER *en* ZOON, EUGENIUS, *op zyn' post.*

ST. HILAIRE, DE VADER.

Generaal! ik zocht u, om u te berichten, dat de verkoop van uw zilverwerk, zeer veel hooger dan gy dacht heeft opgebragt. Ik heb een goeden voorraad van levensmiddelen doen inkopen, welken ik onder bewaring van een sterk geleide gelaten heb, en in dit oogenblik komt het in het leger.

TURENNE, *met vuur.*

Ik zal dan nogmaals myne soldaaten van de ysselykheden des hongersnoods bevryden! ó Myn jonge vrind! het is aan uwe zorg, aan uwen yver dat ik dit geluk schuldigd ben.

ST.

ST. HILAIRE, DE ZOON.

Ach! wie zou zich niet gantsch aan uwen dienst toe-wyden? Wie uwe bevelen mag ter uitvoer brengen, Turenne! is altoos verzekerd dat hy weldoet.

TURENNE, *met zedigheid.*

Maar om weder op het éénige voorwerp te komen, het welk ons in dit oogenblik moet bezielen. (*Tegen St. Hilaire, den vader.*) Hebt gy, volgens onze afspraak, éene battery op gintsche hoogte doen opwerpen?

ST. HILAIRE.

Ja, generaal! ik heb uwe bevelen volbragt.

TURENNE.

Zeg liever onze wederzydsche gevoelens! Ik geef u nimmer bevelen, maar wel myn' raad, waartegen gy my den uwen mededeelt. Wy zullen te samen deze werken gaan bezichtigen. Ik heb veel vertrouwen in uwe ondervinding; maar zo veel het my mooglyk is, St. Hilaire! zie ik liefst door myne eigene oogen.

ST. HILAIRE.

En gy hebt gelyk; verre dat uw onderzoek my zou mishagen, strekt het my tot eene behoefte.

TURENNE.

Hoezeer gevalt my deze vrymoedigheid, deze eenvouwdigheid!... ô Myn vrind! hoe groot zou Frankryk niet zyn, indien allen wien de dierbaarste belangen van ons vaderland zyn toebetrouwd, zich zo veel achting betoonden, als wy beiden elkander bewyzen!... Maar de tyd gaat om, laten wy onzen weg vervolgen.

(*Te-*

Digitized by Google

(*Tegen Eugenius, die het geweer voor hem presenteert.*)
Jongman! gy bewaakt daar een' der gevaarlykſte posten.

EUGENIUS, *op een' vasten moedigen toon.*

Die des te eervoller is.

TURENNE, *zagt tegen St. Hilaire.*

Dit antwoord behaagt my. (*Tegen Eugenius.*) Ik ben verheugd in u zulk eenen heldenmoed te ontdekken. (*Hem op de rots die door de beek ligt opmerkzaam makende.*) Dit is de éénige uitgang waardoor de vyand zou kunnen trachten zich eenen weg te banen; gy zyt vlak by de hoofdwacht; waakzaamheid, voorzichtigheid.

EUGENIUS.

Wees gerust.

TURENNE.

Reik my uwe hand.

EUGENIUS.

Hier is zy.

TURENNE.

Kan ik ſtaat op uw maken?

EUGENIUS.

Ja, in leven en in dood. (*Turenne en de heide St. Hilaires vertrekken langs den achtergrond van het tooneel.*)

VIER-

Digitized by Google

VIERDE TOONEEL.

EUGENIUS, GABRIELLE.

Nadat Eugenius eenige maalen langs zynen post gegaan heeft, komt Gabrielle met een mandje aan den arm. Vóór dat Gabrielle verschynt, verbeeldt Eugenius zich eenige beweging in het kreupelhout te horen, roept twee maal. Werda! *terwyl hy den haan van zyn geweer overhaalt. Zodra hy Gabrielle bespeurt, blyft hy verwonderd staan. Gabrielle, een weinig ontsteld, toont hem van verre het mandje. Eugenius weigert, en wenkt haar te rug te keren. Gabrielle houdt by hem aan, en toont hem brood en vruchten die zy in het mandje heeft. Eugenius, die sedert lang niets genuttigd heeft, laat zich overhalen en verdeelt zyne aandacht tusschen zyne minnares en den post dien hy bewaren moet; na eenige pantomimen, is Gabrielle tot by Eugenius genaderd, hy heeft overal rondgezien, en zich verzekerd dat hy niet kan overvallen worden. Hy neemt hierop het brood en de vruchten aan, welke hy met gretigheid verslind; waarna hy Gabrielle zynen dank betuigt, en bemerkende dat zy zeer verhit is, veegt hy haar aangezicht met haar voorschoot af; na eenige liefkozingen bezweert hy haar zich te verwyderen en hem geheel aan zynen pligt over te laten. Gabrielle vreest voor het leven van haaren minnaar; een doodelyk vóórgevoel bezielt haar. Zy wenscht deel aan het hem dreigend gevaar te kunnen nemen.*

En-

Digitized by Google

Eugenius noodzaakt haar eindelyk te vertrekken, het welk zy ſchoorvoetende doet, terwyl zy hem eenige kuschjes toezendt. Eugenius op zyn geweer leunende, legt zyne aandacht volſtrekt op Gabrielle, die alle gevaaren moedig te gemoet gegaan is, om hem het voedſel, het welk hy zo zeer nodig had, te brengen.

VYFDE TOONEEL.

EUGENIUS, EEN OFFICIER *van het Keizerlyk leger, aan het hoofd van een detachement; daarna* TURENNE *met zyne ſtafofficieren, aan het hoofd van hunne manſchappen.*

Terwyl Eugenius Gabrielle met het oog volgt, en haar het laatst vaarwel geeft, komt de vyandelyke officier met voorzichtigheid in ſtilte verzeld van ſoldaaten, van den weg die langs den heuvel leidt, over de rots, en op het oogenblik dat Eugenius zich omkeert, ziet hy zich omſingeld en twintig bajonetten op zyne borst.

DE OFFICIER, *terwyl hy hem mede den degen op de borst zet.*

Eén woord, één kreet kost u het leven.

EUGENIUS, *met vuur.*

Te wapen! Turenne! de vyand!.. (*Hy valt door verſcheiden bajonetſtecken ter aarde; men hoort den trom roeren; de Franſche hoofdwacht rukt aan, die terſtond door de Oosteńrykers te rug gedreven word, door-*

doordien zy verſterking bekomen hebben. Algemeen gevecht; Turenne grypt een vaandel aan, werpt zich midden tuſſchen hen, verzaamelt zyne ſoldaaten weder, en rukt aan hun hoofd, tegen den vyand, dien hy, na wonderen van dapperheid, eindelyk verjaagt.

ZESDE TOONEEL.

Eugenius, alleen gebleven, richt zich op en ſleept zich met moeite naar den boomſtronk, die op den voorgrond is, terwyl hy ſmartelyk tegen het naby zynde heuveltje ruſt.

ZEKENDE TOONEEL.

Twee Keizerlyke ſcherpſchutters vertoonen zich, Eugenius bemerkende, trekt een van hen zyn pistool op hem af, doch mist hem; Eugenius ſchiet zynen vyand met een geweerſchoot ter neder; de tweede ſcherpſchutter, woedende over den dood van zynen makker, wil Eugenius met den ſabel aanvallen.

AGTSTE TOONEEL.

Turenne komt hierop aan, wendt den ſabelſlag van Eugenius hoofd af, overwint den ſcherpſchutter en jaagt hem op de vlugt. Turenne keert als overwinnaar, loopt naar Eugenius en richt hem in zyne armen op; Eugenius den generaal herkennende, maakt eene beweging als wilde hy zich aan zyne voeten werpen. Turenne wederhoudt hem, bewyst hem alle mo-

ge-

gelyke vrindſchapsblyken, rukt zyne ſjerp af, en maakt 'er zo wel als van zyn' zakdoek een verband van om het bloed, het welk uit Eugenius wonden vloeit, ſchielyk te ſtelpen. Aandoening van Eugenius, die de handen van den generaal kuscht. Turenne ziet ongeduldig aan alle zyden rond; daar zyne ſoldaaten den vyand nazetten, en geen van hen te rug komt, geeft hy Eugenius zyn voornemen om hem op zyne ſchouders te vervoeren, te kennen; vergeefsch wil hy zich hier tegen verzetten, de generaal houdt 'er op aan; nadat Eugenius hier toe overgehaald is, richt hy zich langs den boomtronk met moeite op, tot dat Turenne hem op de ſchouders wegdraagt.

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, GABRIELLE, MOEDER MICHEL, *de Inwoners van het dorp*, ST. HILAIRE, DE VADER *en* ZOON, FRANCOEUR, SANS-CHAGRIN, DELORGE, *het geheele Franſche leger.*

(*Naauwlyks zyn zy tot midden op het tooneel gekomen, als Gabrielle hen te gemoet komt. Zo ras zy Eugenius ziet, bezwymt zy in de armen van haare moeder; op dit oogenblik vervult het zegevierende Franſche leger het tooneel. Verwondering over het grootsch beſtaan van Turenne. Algemeene groep. Francoeur, Sans-Chagrin en verſcheiden andere ſoldaaten nemen Eugenius op en plaatſen hem op een draag-*

Digitized by Google

draagbed. Gabrielle, welke in dien tusschentyd weder tot zich zelve gekomen is, wendt alle mogelyke zorg voor haaren minnaar aan.)

ST. HILAIRE, DE ZOON.

Ik ben tot in de ziel bewogen.

ST. HILAIRE, DE VADER.

Ó! Welk eene overmaat van deugd! welk eene gedenkwaardige goedheid!

TURENNE.

Ik heb slechts myn' pligt betracht. Leven wy dan niet op deze waereld om ons onderling behulpzaam te zyn, om onze lasten samen te dragen? Bespaart uwe verwondering voor dien wakkeren jongeling, wiens moed en yver het leger behouden heeft, en weest verzekerd dat ik in myn leven geen last van meerder waarde getorscht heb.

FRANCOEUR.

Generaal! sedert dertig jaaren dat gy onze bevelhebber zyt, hebt gy u steeds werkzaam getoond om ons lot te verzagten, om voor ons behoud te waken; ook hebt gy altoos, gy weet het, de eerste plaats in onze harten bekleed; maar het geen gy heden verricht hebt, voert onze liefde en bewondering in top. En by duizend bomben! wy moeten onzen boezem lucht verschaffen: het is daarom dat ik u uit naam van alle myne spitsbroeders, uit naam van het geheele leger, voor den vader der Fransche soldaten uitroep. *(Turenne maakt eene weigerende beweging.)*

SANS-CHAGRIN.

Weiger den geheiligden naam niet, groote man! dien de eerbied, de openhartigheid en de erkentenis u toewyden. (*Alle de hem omringende soldaaten werpen zich voor hem neder; Turenne richt hen op en omarmt Francoeur; moeder Michel biedt hem, aan het hoofd der dorpelingen, eene kroon van groen loof aan.*)

TURENNE.

Deze kroon behoort niet aan my: zy is het eigendom van dien braaven jongeling, dien ik heden tot officier verhoog; en ik begeer dat hy dezelve uit de hand ontfange, die hem de waardste is. (*Hy overhandigt Gabrielle de kroon, welke zy op het hoofd van haaren minnaar drukt.*)

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VAUBRUN.

VAUBRUN, *in het opkomen.*

Generaal! van alle zyden zyn de vyandelyke troepen in beweging, en reeds zyn zy in den vollen aftogt.

TURENNE.

Myne vrinden! u te zeggen dat gy hem moet vervolgen, is u bevelen nieuwe overwinningen te gemoet te snellen! Dat terstond het leger opbreke! Montecuculi kan ons niet ontkomen; morgen met het aanbreken van den dag zullen wy hem vervolgen, en wy zullen

len den oogst van dezen moeilyken veldtogt inzamelen. (*Het leger maakt zich marschvaardig en terwyl het met de vleugels de engte doortrekt, vertrekt het over de rots door Turenne gecommandeerd; Eugenius op het draagbed, door Gabrielle ondersteund, vertrekt met vrouw Michel en de dorpelingen langs de rechterzyde. Turenne te paard, van zyne livereibedienden en den geheelen staf gevolgd, doet de militaire bewegingen ter uitvoer brengen, terwyl hy elke colonne haaren weg aanwyst, welke men van den top van den heuvel langs den weg die 'er van afleidt, allengs in het bosch ziet verdwynen.*)

Einde des tweeden bedryfs.

Digitized by Google

DERDE BEDRYF.

Het tooneel verbeeldt in het verſchiet een' berg, waarop halverwege ter linkerzyde het dorp Saspach gelegen is; beneden het dorp ſtaat een windmolen, die en den haast met paliſſaden omringd en verſterkt is; op den berg en rondom den molen, welken door de grenadiers van het regiment van Turenne bezet is, ligt een gedeelte van het Franſche leger; verſcheiden ſchildwachten ſtaan hier en daar verſpreid; op den voorgrond, ter linkerzyde ligt Turenne op een affuit te ſlapen; op den top van den berg, ter rechterzyde, is eene battery met eenige ſtukken kanon bezet.

EERSTE TOONEEL.

TURENNE, *ſlapende*, SANS-CHAGRIN, FRANCOEUR, TWEE SOLDAATEN.

(By het opgaan van het gordyn, ziet men in het verſchiet den blikſem ſchitteren, hoort het onweder ratelen; Francoeur ontwaakt, ſlaat vuur en ſteekt zyne pyp op.)

EERSTE SOLDAAT.

Wel nu, kameraad! wy hadden groot onrecht, toen wy tegen onzen generaal morden

TWEEDE SOLDAAT.

Zo my dit ooit weder gebeurt... Francoeur had gelyk: wy hebben thans brood.

EER-

Digitized by Google

EERSTE SOLDAAT.

Zich evenwel om onzentwil zo van alles te beroven. Is het wel mogelyk!

FRANCOEUR, *toetredende.*

En dit verwondert u? Men ziet wel dat gy nog niet lang in het leger gediend hebt. Geloof my, als gy, zo als ik, onder de wapenen zult vergrysd zyn, zult gy by duizend bomben! zien dat 'er geen trek van goedheid, geen grootsch beſtaan is, waartoe Turenne niet in ſtaat is. (*Verſcheiden ſoldaaten naderen.*)

SANS-CHAGRIN.

Hoe kunnen wy 'er nog aan twyfelen, na het geen hy voor onzen jongen ſpitsbroeder gedaan heeft?

FRANCOEUR.

Die braave Eugenius! My dunkt ik zie hem nog op de ſchouders van onzen goeden vader.

SANS-CHAGRIN.

Gelukkig zyn zyne bekomen wonden niet gevaarlyk het zou wel ongelukkig voor de arme Gabrielle zyn geweest. (*Het onweder neemt toe.*)

FRANCOEUR.

Die lieve kinderen beminnen elkander zo teder.

SANS-CHAGRIN.

De generaal heeft dit ook reeds bemerkt; niets ontſnapt zyn oog; ik zelf hoorde hoe hy tegen hen zeide: Troost u, lief kind! Schep moed, braave jongeling! zo dra gy herſteld zult zyn, neem ik uwe verééniging op my.

Digitized by Google

FRANCOEUR, *met eene heldere ſtem.*

En toen hadt gy, de goede moeder Michel moeten zien buigen, en reeds een hooge borſt zetten, omdat een officier haar ſchoonzoon zou worden.

SANS-CHAGRIN.

Spreek toch zo luid niet: gy zult den generaal doen ontwaken.

FRANCOEUR, *Turenne naderende.*

Hy ſlaapt, by duizend bomben! hy ſlaapt van harten.

SANS CHAGRIN.

Welk eene helderheid ligt op zyn gelaat verſpreid! — ô Myne vrinden! wat is de ſlaap van den deugdzaamen, kalm en achtenswaardig!

FRANCOEUR.

Maar het onweder wordt ſterker: de opkomende regen mogt zynen ſlaap ſtoren, en dit moeten wy verhoeden. Volgt myn voorbeeld, myne vrinden! en laat ons, zo het mogelyk is, de rust van onzen weldoener verlengen. (*Hy trekt zyn' rok uit; alle de anderen doen hetzelve, waarna zy met behulp van ſpontons, van hunne klederen een verhemelte boven Turenne oprichten. Het onweder neemt toe; een zwaare donderſlag doët den generaal ontwaken.*)

TURENNE, *norsch opſtaande.*

Wat doet gy, ſoldaaten! zonder klederen, zonder wapenen?

SANS-CHAGRIN, *met een angſtvallig gevoel.*

Generaal!...

TU-

TURENNE.

Gy antwoordt niet. Waar zyn uwe klederen? Ik wil het weten.

FRANCOEUR, *op het verhemelte wyzende.*

Generaal! hier zyn ze!

TURENNNE, *op ééns van ontevredenheid tot de hevigſte aandoening overgaande.*

Wat zie ik! het was om my te beſchermen!.. Myne vrinden!.. myne waarde vrinden!.. (*Hy drukt hen zyne aandoening uit; het onweder bedaart, zy kuſſchen Turenne de handen en nemen hunne klederen te rug.*)

TWEEDE TOONEEL.

DE VORIGEN, VAUBRUN, DELORGE, ST. HILAIRE, DE ZOON, DE STAF.

Als de ſtaf opkomt, ſtelt het leger zich in eene ſchuinſche richting in ſlagorde, de artillery op de vleugels. Nadat Turenne de hoofdofficieren gegroet heeft, geleidt hy hen naar den achtergrond van het tooneel, paſſeert de revue, maakt den ſtaf opmerkzaam op den molen, dien hy heeft doen verſterken, en deelt hen zyne voornemens wegens den ſlag mede.

DERDE TOONEEL.

Eugenius verſchynt, de linker arm in een doek; hy wordt door Gabrielle en moeder Michel onderſteund. Turenne loopt naar hem toe, ſtelt hem aan het leger

Digitized by Google

als een voorbeeld van dapperheid voor, overreikt hem zyn' eigen degen, en ontfangt hem als officier onder het vaandel, na eene kleine wonding trekt het leger naar verſchillende zyden af.

VIERDE TOONEEL.

TURENNE.

Het voornemen, dat ik heb gevormd, houdt myne gedachten ſteeds bezig. Ik zal dus het heil van myn vaderland, het aanzyn van vyftigduizend Franſchen van het lot der wapenen doen af hangen... Deze gedachte treft my.... Hoe verheft zy myne ziel!... Ik gevoel, ja, ik gevoel dat zy in myne borst al den gloed der eerſte jeugd wederom opwekt.

VYFDE TOONEEL.

TURENNE, ST. HILAIRE, DE VADER.

TURENNE.

Goeden morgen, St. Hilaire!

ST. HILAIRE.

Hoe! reeds weder opgeſtaan? My dunkt de marsch van deze nacht had u moeten vermoeijen.

TURENNE.

In het geheel niet, ik ben, wel is waar, oud; maar ik ben nog by myne krachten. Ik heb op dit affuit overheerlyk geſlapen; de gelukkigſte droomen ſpeelden voor myne verbeelding, en ik bedrieg my zeer, zo dit niet

niet een' ſchitterenden dag voor ons zal opleveren. Montecuculi, dien ik van alle zyden heb ingeſloten, zal zich genoodzaakt zien om ons aan te vallen; indien hy ons aanvalt is hy verloren.

ZESDE TOONEEL.

DE VORIGEN, ST. HILAIRE, DE ZOON, VAUBRRUN, DELORGE, DE STAF.

ST. HILAIRE, DE ZOON, *in het opkomen.*

Generaal! ik heb de ligging van den vyand beſpied: hy maakt zich gereed zyn' kans tegen ons te wagen; reeds zyn zyne ſcherpſchutters tot aan het hangen van den berg genaderd, en zo even is het geſchut aan de boorden van de beek gebragt, welke hem van Saspach affcheidt, waarvan hy zich, zo het my toeſchynt, meester zal trachten te maken.

TURENNE, *met verrukking.*

Ziedaar juist myne begeerte vervuld! (*Op den bergtop wyzende.*) Deze verborgen battery, zal hen in den rug vallen: zy zyn ons. — Myneheeren! volgt my. Alle de troepen zyn onder de wapenen; dat ieder van hen zynen aangewezen post in ſtilte betrekke; ik zal zelf den berg beſtygen, en den vyand, die ons toch niet ontkomen kan, beſpieden.

ST, HILAIRE, DE ZOON.

Begeef u niet te veel in hun gezicht, myn prins! men mogt op u ſchieten.

Digitized by Google

TURENNE.

Vrees niets; deze dag is te schitterend voor my: ik heb nog geen lust de waereld op heden vaarwel te zeggen. (*Hy stygt te paard en beklimt den berg, vergezeld van St. Hilaire, den vader en zoon en een gedeelte van den staf. Gedurende dien tyd maken de troepen verscheiden bewegingen, trekken van de rechter naar de linkerzyde, en nemen bezit van hunne posten; in het oogenblik dat Turenne op den berg verschynt, hoort men een' kanonschoot; de kogel verbryzelt St. Hilaire den arm, treft Turenne op de borst, werpt hem van het paard, en dood ter aarde.*)

ZEVENDE TOONEEL.

Dadelyk met den kanonschoot hoort men van alle zyden een hevig musketvuur; de vyand vermeestert den berg met geveld geweer, verdringt de Franschen en maakt zich na eenigen wederstand meester van den molen; men brengt het lyk van Turenne in dien tyd weg. Terwyl het gevecht op den achtergrond voorvalt, maken de scherpschutters op den voorgrond afzonderlyke groepen en gevechten. Na het bemagtigen van de molen, willen zy voortrukken om de batterey, die hen door een verschriklyk en aanhoudend vuur in den weg is, te veroveren, zy worden als dan in den rug gevallen, door het regiment van Turenne en andere troepen, en na eene groote slagting, van alle zyden tot den aftogt genoodzaakt.

AGT-

AGTSTE TOONEEL.

Alle de Franſchen zich over het tooneel verſpreidende zetten hunne hoeden en mutſen op hunne bajonetten.

ALLEN.

Frankryk leve!.. Hoezée, Hoezée!

NEGENDE TOONEEL.

DE VORIGEN, SANS-CHAGRIN.

SANS-CHAGRIN, *van de rechterzyde op het tooneel komende, bezweet en met ſtof bedekt.*

Bedwingt, myne vrinden! bedwingt die vreugdvervoering! Wy zegepralen, ja; maar de groote Turenne is niet meer!... (*Algemeene verſlagenheid.*) De eerſte kanonſchoot die den marquis de St. Hilaire den arm verbryzelde, beroofde ons ook voor altoos van onzen weldoener. (*Alle de ſoldaaten werpen mismoedig hunne wapenen weg en vervallen tot wanhoop. Men hoort treurmuziek.*

TIENDE TOONEEL.

Het lyk van Turenne word op een draagbed met een' rooden mantel overdekt op den vóórgrond van het tooneel gebragt; zyn legerpaard wordt achter het draagbed geleid: de gantſche ſtaf ſluit den trein in de ſomberſte droefgeestigheid. St. Hilaire, met den arm in een' doek gewonden, wordt door zyn' zoon onderſteund,

Digitized by Google

steund. Alle de soldaaten, inzonderheid Eugenius, verdringen de een den ander' by het dierbaar overschot, en leggen door gebaarden hunne begeerte aan den dag om nog éénmaal de trekken van den grooten man te aanschouwen, die hen tot de overwinning geleidde.

ST. HILAIRE, DE ZOON.

Ó Myn vader!.. al uw bloed...

ST. HILAIRE, DE VADER, *hem in de reden vallende.*

Treur niet om my, myn zoon! beween veeleer dien grooten man. (*Vaubrun en Delorge voldoen aan hun verlangen en ligten het kleed op. Het ligchaam van Turenne is ontbloot, alle de soldaaten knielen met hunne handen ten hemel opgeheven. Algemeene groep. Treurmuziek. Het gordyn valt langzaam neder.*)

EINDE.

Digitized by Google

By de Uitgeeffter dezes, de Wed J. DÓLL, te *Amſterdam*, is heden van de pers gekomen en alom verzonden:

HENRY,

Uit het Engelsch vertaald door

E. BEKKER, Wed. *A. WOLFF*,

DERDE EN VIERDE DEEL.

Waarmede dit uitmuntend Werk compleet is; met fraaije plaaten door *R. Vinkeles*, *T. Koning* en *D. Vrydag*, in gr. 8vo. Behelzende de volgende Onderwerpen, als:

Zedige verdediging des ſchryvers in 't algemeen. Hier zyn tot hun gebruik eenige herinneringen bygevoegd. — Henry ondergaat een tweede onderzoek voor zekeren Rechter, met wien het Geweten niets gemeens heeft. — Een deugdzaam man is alleen in ſtaat om een edelmoedige daad te waardeeren. — Henry wordt eene onverwachte zamenkomst vergund. — Het geſprek afgebroken; hervat en geëindigd. — De ſtervende doet boete. — Een Treurſpelmatig voorval. — Werk voor den Chirurgyn. — De wond bloedt op nieuw. — Een oud mans praatje op een winteravond. — De beste vrienden moeten ſcheiden. — Henry gaat naar boord. — Een belangzoekend man ontfangt eene weigering. — Onſchuld wees op uwe hoede! hier liggen voetangels en klemmen! — List kan eenigen tyd de waarheid verbergen. — Hy, die een ander verdenkt, behoort ten eerſte te onderzoeken, wat 'er van is. — Zy die in haare belydenis een gedeelte verzwygt, mag ſich een' blos ſparen, doch brengt zich in verlegenheid. — Een verleidende aanbieding door de eer wederſtaan. — Waar is de dochter, die hier

Digitized by Google

uit Isabella's gedrag geene nuttige les ontfangen kan? — De Voorzienigheid: te de toevlucht van een deugdzaam gemoed. — Een klein stukje tusschen de bedryven. — Een voorval aan 't boord van een Fregat. — Henry doet eene belangryke ontdekking. — Oude liefde roest niet. — Henry verlaat het schip. — Lang gescheiden vrienden ontmoeten elkander. — Henry wordt aan beide zyne Ouders wedergegeven. — Eene uitmuntende vrouw daalt ten grave. — Een Tooneel, waarop de menschelyke natuur in geen voordeelig licht verschynt. — Het Tooneel is op het huis te Manstock. — Een straal van hoop, die haastig verdwynt. — Waarin de Schryver zich-zelv' verlustigt. — Een kykje, achter het gordyn op het kasteel van Crowbery. — Een uitstapje van het kasteel van Crowbery. — Men kan een' twyfelachtigen Tekst op verscheiden wyzen uitleggen. — Verandering van Tooneel. — Een klein uitstapje brengt groote ontdekkingen voort. — Uitkomst van dit gesprek. — De ontdekking van een nagelaten geschrift veroorzaakt gewichtige uitwerkzels. — Raadgeving eens vriends in een' tweestryd. Men ontdekt nog meer geheimen. — Een schrikkelyk voorval. — Gevolgen van dit voorval en besluit van het tiende boek dezer historie. — Beschryving van Isabella, en wat wy wenschen dat onze maagdelyke Lezeresen zyn mogen. — Een zedig minnaar wacht met geduld zynen tyd af. — Liefde is het groot geneesmiddel. — Onbedachte onderneemingen mislukken doorgaans. — Bellum, pax ruslum. — Ezechiel komt zeer beleefd binnen, en wordt met trotschheid ontfangen. — Oude liefde roest niet. — Als de partyen elkander wel verstaan, dan schikken alle dingen wonder wel. — 'Er wordt gepreekt onder het drinken van een kannetje Ale. — Vier huichelaars leggen 'er op toe om elkander deerlyk te foppen. — Praatje aan de ontbyttafel. — Des schryvers laatste aanspraak aan den Lezer. — De geschiedenis keert tot Henry te rug. — Onze jonge lieden reizen met elkander: onderweg, valt niets byzonders voor. — Als men huwlyken begint te maken, dan verwacht men dat het Tooneelspel ten einde loopt. — Eenige onzer voornaamste acteurs voleindigen hunne rollen. — Als de Rechter en de Advocaat het eens zyn, kan men vooruit zien hoe het proces zal eindigen. — Voorvallen by gelegenheid van een bezoek op het kasteel te Manstock. — Zeker Edelman herhaalt zyn bezoek. — Waarop verheft zich stof ende asschc? Jesus Sirach. — De hoogmoed word gestraft, en de liefde beloond. — Als het tooneelspel eindigt valt het gordyn.

Van het Iste en IIde deel zyn nog eenige weinige exemplaaren compleet te bekomen.

ZE-

Digitized by Google

ZEDELYK SCHOUWTOONEEL DER MENSCHELYKE HARTS-TOCHTEN EN DAADEN, of TOONEELSTUKKEN VAN VERNUFT EN SMAAK, VIII Deelen, met nieuwgeinventeerde Kunstplaaten. Behelzende:

I. DEEL.

De Spanjaarden in Peru, of de dood van ROLLA, *Treurspel*, naar het Hoogduitsch van A. VON KOTZEBUE.

ABÄLLINO, de groote Bandiet, *Treurspel*.

Liefde en Vaderland, *Tooneelspel*.

II. DEEL.

CAREL en CAROLINA, *Tooneelspel*, naar 't Fransch van P. LE BRUN.

De Lasteraar, *Tooneelspel*, naar 't Hoogduitsch van A. VON KOTZEBUE.

De Onbekende, of het overwonnen Vooroordeel, *Tooneelspel*, naar het Fransch van COLLOT D'HERBOIS.

III. DEEL.

CAVA VAN CONSEUGRA, een Offer der Vrouwelyke Wraak, *Treurspel*, naar het Hoogduitsch VAN HERBST.

De jonge RICHELIEU, of de Fransche Lovelace, *Tooneelspel*, naar het Fransch van DUVAL en MONVEL.

VOLSAN, of de Menschenhater door tegenspoed, *Tooneelspel*, naar het Fransch van VILLENHOVEN.

IV. DEEL.

ROBERT MAXWEL, of de Offerdood, *Tooneelspel*, naar het Hoogduitsch van A. VON KOTZEBUE.

De Verzoening of de Broedertwist, *Tooneelspel*, naar het Hoogduitsch van A. VON KOTZEBUE.

ADRIANA, of het Familie-Geheim, *Tooneelspel*, naar het Fransch van COLLOT D'HERBOIS.

V. DEEL.

Digitized by Google

V. DEEL.

Wreedheid en Grootmoedigheid, *Treurſpel*, naar het Hoogduitsch van ZIEGLER.

De weldadige Zwitzer, *Tooneelſpel*, naar het Fransch.

De gevolgen van een eenige Leugen, *Tooneelſpel*, naar het Hoogduitsch van C. H. SPIESZ.

VI. DEEL.

KLARA VAN SYNAU, *Treurſpel.*

Komplimenten en Wind, *Blyſpel*, naar het Hoogduitsch van BRETZNER.

De Schuldige Echtgenoot, naar het Fransch van VILLENEUVE.

VII. DEEL.

BLANKA en HENRIKO, *Treurſpel.*

DE ABT DE L'EPÉE, *geſchiedkundig Blyſpel*, gevolgd naar het Fransch van J. N. BOUILLY.

De Broeders, *Tooneelſpel*, naar het *Hoogduitsch.*

VIII. DEEL.

GUIDO en BIANKA, *Treurſpel.*

KAREL de XIIde, Koning van Zweden, *Krygsſpel.*

Rykdom en Billykheid, *Tooneelſpel* door S. H. VERNEDE.

De dood van TURENNE, *Historisch Heldenſpel.*

Dit Schouwtooneel is ook op Groot Papier *met* Proefdruk-Plaaten *te bekomen.*

Digitized by Google

Digitized by Google

Wreedhe
van zi
De welda
De gevo
duitsc

KLARA V.
Komplim
De Schul

BLANKA
DE ABT
het Fi
De Broe

GUIDO e
KAREL d
Rykdom
De dood

Dit Sch
ten *te*

Digitized by Google

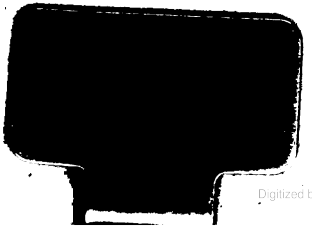

Digitized by Google

Digitized by Google